

Heimwee naar Lejeune

Tom DAEMS¹

Jules Lejeune is al lang dood. De wet op de voorwaardelijke invrijheidstelling die zijn naam draagt, is intussen ook al zo'n twee decennia begraven. Doorgaans wordt met weinig nostalgie teruggeblikt op die zogenaamde wet Lejeune. De procedure was weinig doorzichtig. De minister van Justitie wikte en beschikte. Gedetineerden hadden weinig in de pap te brokken. Artikel 5 luidde als volgt:

‘La mise en liberté est ordonnée par le ministre de la justice, après avis du parquet qui a exercé les poursuites et du procureur général dus ressort, ainsi que du directeur et de la commission administrative de l'établissement pénitentiaire. Elle est révoquée par le ministre de la justice, après avis du procureur du roi près le tribunal dans le ressort duquel le condamné se trouve et des autorités locales’.

Hoewel de wet van 1888 inhaakte op internationale ontwikkelingen rond vervroegde invrijheidstelling en nieuwe opvattingen van sociaal verweer, was ze toch ook de resultante van wat vandaag de dag ook wel ‘steekvlampolitiek’ wordt genoemd: de wet had wat weg van een crisisinterventie om enkele leiders van de arbeidersbeweging, die in de woelige jaren tachtig van de negentiende eeuw met harde hand werden berecht, sneller vervroegd in vrijheid te stellen om aldus verdere onlusten te voorkomen.

En toch kondigen we dit editoriaal aan met het woord ‘heimwee’ in de titel. Waarom? Met de nieuwe wet op de externe rechtspositie van 2006 zou er een nieuwe wind waaien: strafuitvoeringsrechters en multidisciplinaire strafuitvoeringsrechtbanken zouden het voortaan voor het zeggen hebben. Maar die wet is nog niet geheel in werking gesteld en werd reeds 24 keer aangepast. Luc Robert maakte in het vorige nummer van FATIK een stand van zaken op: hij had het over een ‘juridische mikado’, ‘...waarbij elke wijziging de fundamenteën en onderliggende principes [dreigt] te raken’.²

Het *Justitieplan* (maart 2015) van minister van Justitie Koen Geens beloofde orde op zaken te stellen. Onder de titel ‘nieuwe generationaliseerde tijdsvoorwaarden’ wordt onder meer gepleit om komaf te maken met de oude breukdelen van een derde en twee derden en deze terug te voeren tot de helft van de straf. In *De sprong naar het recht voor morgen* (december 2016) wordt een nieuw ‘Wetboek van strafuitvoering’ aangekondigd.

Zo ver zijn we nog niet. Integendeel: op het moment van schrijven (begin december 2017) is wijziging nummer 25 bijna een feit.³ Hiermee wordt een zogenaamde beveiligingsperiode ingevoerd. Bij veroordelingen voor bepaalde misdrijven en waarbij het uitvoerbaar gedeelte van de straf meer dan drie jaar bedraagt en minder dan 30 jaar kan de rechter bepalen dat de voorwaardelijke invrijheidstelling pas kan worden toegekend nadat maximum twee derde van de straf werd ondergaan. Bij straffen van dertig jaar of meer kan de rechter bepalen dat voorwaardelijke invrijheidstelling mogelijk is nadat de veroordeelde meer dan 15 jaar tot maximum 25 jaar van die straf heeft uitgeboet.

---

¹ Hoofddocent criminologie Leuven Instituut voor Criminologie (LINC), KU Leuven

² L. ROBERT, ‘Wanneer stabiliseert de (juridische regeling van de) strafuitvoering?’, *Fatik*, 2017, afl. 155, 5.

³ Zie hierover T. DAEMS, ‘Beveiligingsperiode heeft weinig van doen met veiligheid’, *De Juristenkrant*, 2017, afl. 359, 11.

Deze beveiligingsperiode komt er nadat de tijdsvoorwaarden voor de voorwaardelijke invrijheidstelling reeds eerder – met de wet van 17 maart 2013 die het licht zag in de nasleep van de commotie rond de voorwaardelijke invrijheidstelling van Michelle Martin – gevoelig werden aangescherpt.

De wet van 1888 heeft in het verleden terecht veel kritiek geoogst, maar ze had wel het voordeel van de helderheid: de breuken van een derde en twee derden bij wettelijke herhaling, aangevuld met minima van 10 en 14 jaar bij de levenslange straf, waren duidelijk. Die helderheid, die aanvankelijk ook kenmerkend was voor de wet op de externe rechtspositie, lijkt zoek geraakt door het almaar verder sleutelen aan de tijdsvoorwaarden.

De introductie van de beveiligingsperiode (die nota bene weinig van doen heeft met het verhogen van de veiligheid) gebeurt daarenboven voorafgaandelijk aan de grotere hervorming van het strafuitvoeringsrecht: hierdoor wordt de bestaande wet van 2006 opnieuw aangepast en het bestaande, complexe doolhof aan tijdsvoorwaarden blijft behouden. De wet van 17 mei 2006 wordt stilaan onleesbaar en onbegrijpelijk – en biedt voor een groep langgestraften almaar minder toekomstperspectief. Een juridisch mikado, inderdaad. Help, Lejeune?